04
25
Sayı: 4

SHURA GÜNDEM

Sanayi Dönüşümü

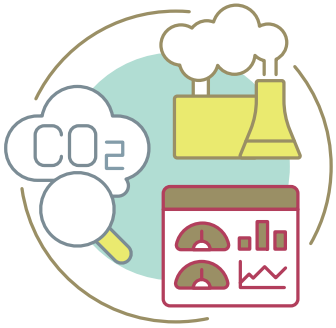

Son dönemde rekabetçilik, özellikle sanayide rekabetçilik, küresel gündemin ana başlıklarından biri haline geldi. Bir yandan Avrupa Birliği, 2024'te Net Sıfır Sanayi Yasası'nı yürürlüğe koyarken; diğer yandan, Yeşil Mutabakat kapsamındaki yükümlülüklerin hafifletilerek rekabetçiliğin korunması tartışılıyor. Peki, Türkiye'de durum nedir?

Türkiye için neden sanayi dönüşümü?

- Sanayi sektörü, GSYİH içinde %20 civarındaki payı ve ekonomik gelişmeyi tetikleme potansiyeliyle kritik bir role sahip. Türkiye ihracatının da %88'ini sanayi ürünleri oluşturuyor.
- Diğer taraftan, sanayinin mevcut yapısından kaynaklanan ve rekabet gücünü de etkileyen sorunlar, Türkiye'nin makroekonomik yapısını etkiliyor.
- **Sanayinin düşük teknolojili, düşük katma değerli ve karbon yoğun üretim kompozisyonu, Türkiye'nin dış ticaret açığı ve orta gelir tuzağı gibi makroekonomik dengesizliklerinin kaynağında yer alıyor.**

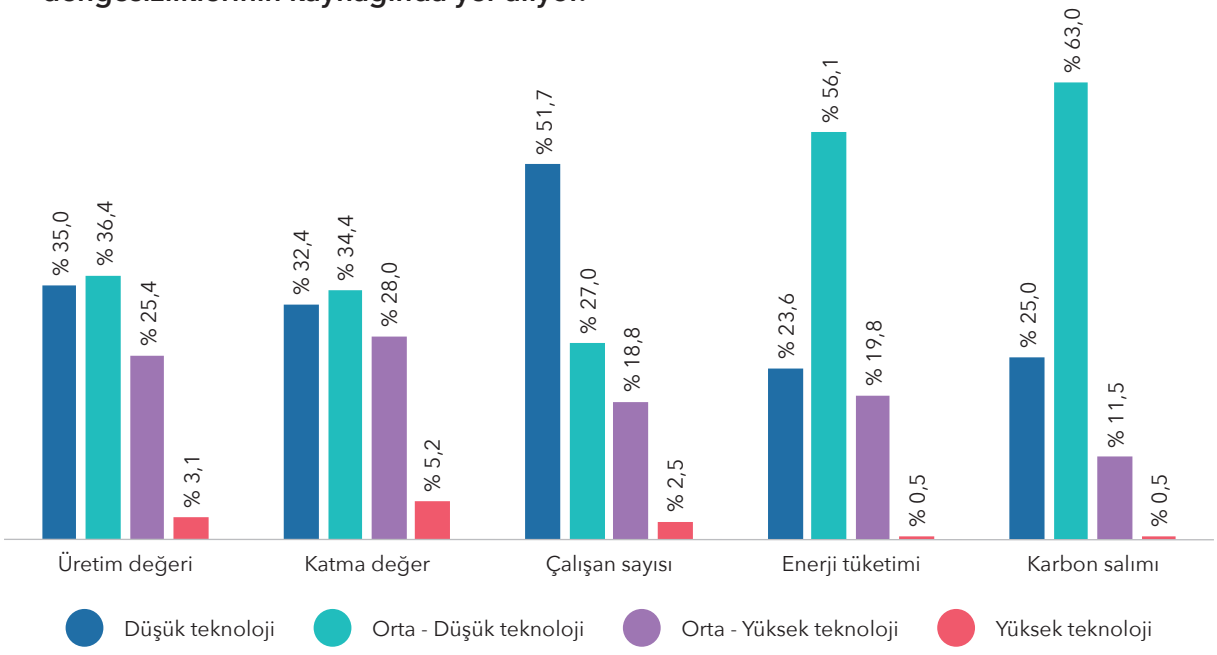

- **Türkiye'nin toplam katma değerinin %67'si ve istihdamının %79'u** gıda, tekstil, giyim, kağıt, mobilya gibi **düşük** ve ana metal, cam-çimento-seramik, rafine edilmiş petrol ürünleri gibi **orta-düşük teknolojili sektörlerde.**
- Düşük teknolojili sektörlerde katma değer oranı yüksek teknolojili sektörlere kıyasla daha düşük olduğu için Türkiye'de sanayinin ortalama katma değer oranı sadece %23 seviyesinde. Daha yüksek teknolojili sektörlere ve diğer sektörlerde daha karmaşık ürünlere yönelerek bu oranın orta vadede %30'a ulaşması mümkün.
- **Türkiye'nin toplam karbon salımının %88'i aynı zamanda nispeten düşük teknolojili ve düşük katma değerli olan sektörlerden kaynaklanıyor. Bu sektörler sanayideki enerji tüketiminin de %80'ini gerçekleştiriyor.**
- Aynı zamanda büyük ölçüde ithal girdilere bağımlı olan bu sektörlerdeki ağırlığın bir yandan ulusal gelirdeki artışı kısıtladığı, diğer yandan hem enerji hem de diğer girdilerde ithalatı artırarak dış ticaret açığını artırdığı söylenebilir. Ayrıca istihdamın da düşük ücretli işlerde yoğunlaşması ulusal refahın artırılması açısından diğer bir kısıt olarak karşımıza çıkıyor.

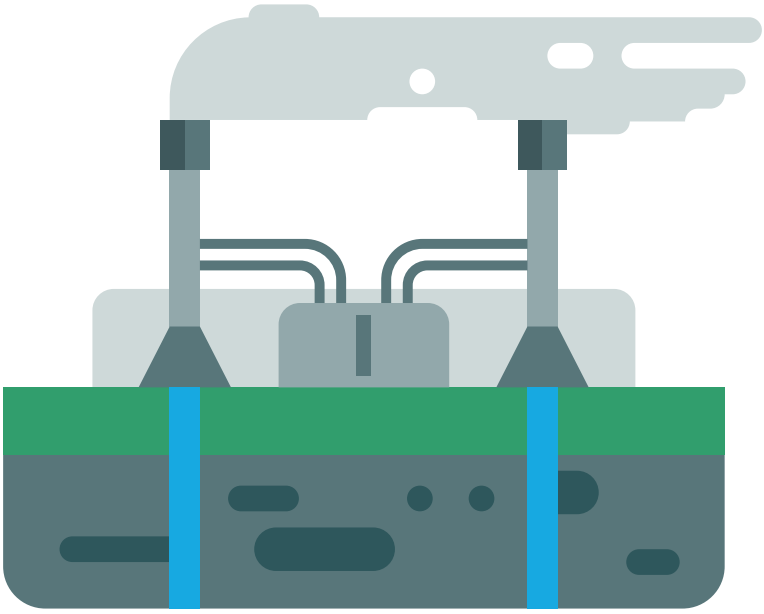

Ne yapılmalı?

- Rekabetçilik açısından değerlendirdiğimizde, düşük katma değerle birlikte Yeşil Mutabakat, SKDM gibi uluslararası uygulamaları da dikkate alarak öncelikle karbon yoğun alanlardaki üretim ağırlığının azaltılması önem taşıyor. Orta vadede sanayide enerji verimliliği ve karbon yoğun alanlarda düşük karbonlu üretim proseslerine geçiş rekabet gücünde belirleyici olacaktır.
- Arz-talep yapısının gözetildiği, uluslararası değer zincirlerine entegrasyonun güçlendirildiği, yeşil dönüşümün rekabet fırsatı sunduğu sektörlere dayalı ve temel/stratejik sektörlerin güçlendirildiği bir dönüşüm, katma değer ve teknolojik gelişime zemin hazırlayacak.
- Türkiye'nin kalkınma öncelikleriyle örtüşen, sanayi ve ulaştırma dönüşümünü içeren bütünlüklü bir net sıfır karbon yol haritası da bu bağlamda önem kazanıyor.
- Sanayi, ulaştırma, finans ve ticaret politikalarını içeren bütüncül bir yaklaşıma ihtiyaç duyuluyor.

- **Ekonomik kalkınma ve karbonsuzlaşma hedeflerine ulaşmak için sektör spesifik büyüme veya sadece yeşil/ikiz dönüşüm odaklı politikaların ötesine geçen "Yeni Kapsayıcı Sanayi Politikası" önerilmektedir.**

Türkiye için sanayi politikası seçenekleri dönüşüm perspektifi

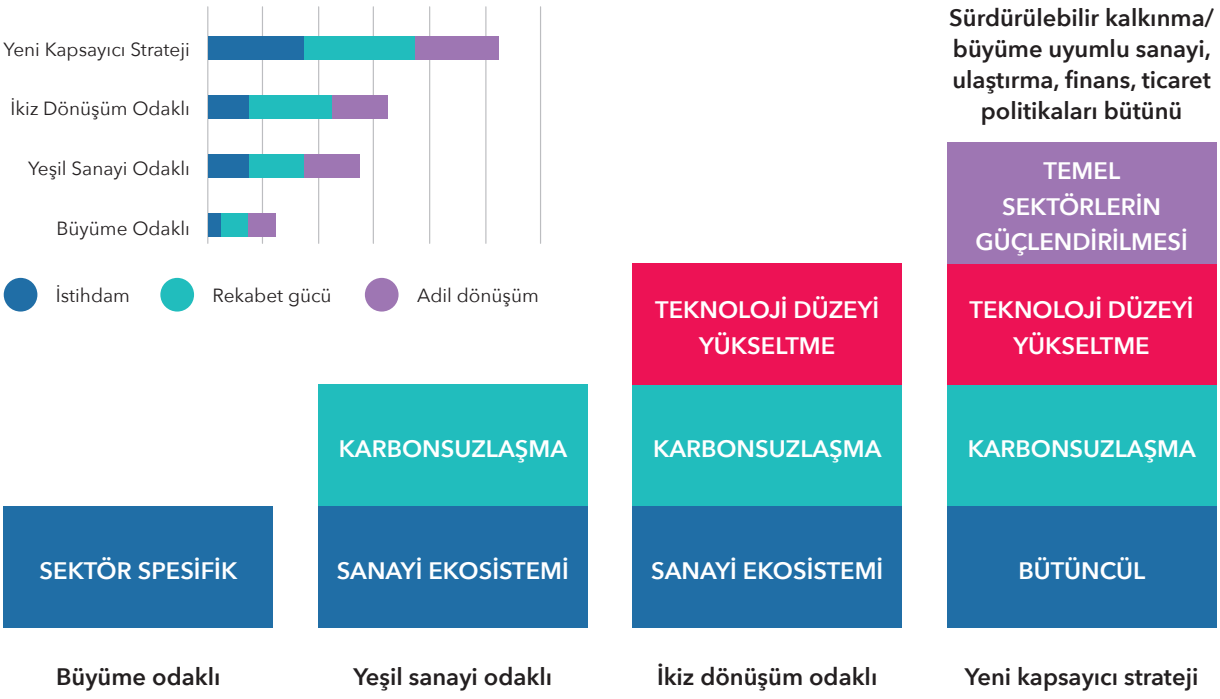

- Ana metal, temel kimyasallar, yapı malzemeleri gibi karbon yoğun, ancak ikamesi olmayan ve Türkiye'nin gelişiminde önemli yeri olan otomotiv, makine, elektrikli teçhizat, enerji ekipmanları gibi ürünlere girdi sağlayan stratejik sektörlerde yapısal dönüşüm kritik önem taşıyor.
- Bu bağlamda üretimi iç talebi karşılamakta yetersiz olan temel kimyasallar, yassı ve vasıflı çelik gibi ürünlerde ithal ikamesi ve yatırımı destekleyici politikalar ile birlikte karbonsuzlaşması güç stratejik sektörlerde enerji dönüşümünün desteklenmesi gündeme gelebilir.
- Dünyada artan korumacılık eğilimleri de bu tür bir stratejik yaklaşımı destekliyor. Yeşil dönüşüm hala uluslararası rekabetin önemli bir parçası. Belli başlı ülkelerde bir yandan SKDM türü uygulamalarla iç pazar desteklenirken, diğer yandan sürdürülebilir ürünlerin üretimi için Avrupa, Çin ve kısmen ABD odağında bir yarış sürüyor.
- Türkiye'nin de yapısal sorunlarını aşacak bir sanayi politikasıyla özellikle bu yeni ortamda rekabet gücünü koruması önem kazanıyor.
- Bu bağlamda sanayi dönüşümünün desteklenmesi için iç ve dış kaynakların etkin kullanımı, uluslararası işbirliği ve finansman fırsatları değerlendirilmeli. Türkiye'de sanayinin karbonsuzlaşmasına ve verimliliğinin artmasına yönelik kalkınma fonlarında artış görülüyor. Bu fonların optimal kullanımı için de bütünleşik bir sanayi politikasına ihtiyaç var.